

З А К О Н
УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ
РЕСПУБЛІКИ

*(Закон втратив чинність на підставі Закону
N 1805-III ([1805-14](#)) від 08.06.2000, ВВР, 2000, N 39, ст.333)*

**Про охорону і використання
пам'яток історії та культури**

(Відомості Верховної Ради (ВВР) 1978, N 30, ст.426)

*(Вводиться в дію Постановою ВР N [3601-09](#) від 13.07.78,
ВВР 1978, N 30, ст.427)*

*(Із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР
N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84, ВВР, 1984, N 7, ст. 145)*

В СРСР, до складу якого на основі добровільного об'єднання і рівноправності з іншими союзними республіками входить Українська Радянська Соціалістична Республіка, пам'ятки історії та культури є надбанням народу. Радянська держава, дотримуючись ленінських принципів ставлення до культурної спадщини, створює всі умови для збереження і ефективного використання пам'яток в інтересах комуністичного будівництва.

Пам'ятки історії та культури народів СРСР відображають матеріальне і духовне життя минулих поколінь, багатовікову історію нашої Батьківщини, боротьбу народних мас за її свободу і незалежність, революційний рух, встановлення і розвиток Радянської соціалістичної держави.

У пам'ятках історії та культури втілені видатні події Великої Жовтневої соціалістичної революції, громадянської і Великої Вітчизняної воєн, трудові подвиги робітничого класу, колгоспного селянства та інтелігенції, братерська дружба народів нашої країни, героїчна боротьба радянського народу за побудову соціалізму і комунізму.

Пам'ятки історії та культури народів СРСР становлять невід'ємну частину світової культурної спадщини, свідчать про величезний вклад народів нашої країни в розвиток світової

цивілізації.

В СРСР пам'ятки служать цілям розвитку науки, народної освіти і культури, формування високого почуття радянського патріотизму, ідейно-морального, інтернаціонального та естетичного виховання трудящих.

Охорона пам'яток - важливе завдання державних органів і громадських організацій. Бережне ставлення до пам'яток історії та культури - патріотичний обов'язок кожного громадянина СРСР.

Радянське законодавство покликане активно сприяти поліпшенню справи охорони і використання пам'яток історії та культури, дальшому зміцненню законності в цій галузі.

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Пам'ятки історії та культури

Пам'ятками історії та культури є споруди, пам'ятні місця і предмети, зв'язані з історичними подіями в житті народу, розвитком суспільства і держави, твори матеріальної і духовної творчості, які становлять історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність.

Усі пам'ятки історії та культури, які знаходяться на території Української РСР, охороняються державою.

Стаття 2. Завдання законодавства Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури

Законодавство Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури регулює суспільні відносини в галузі охорони і використання пам'яток з метою забезпечення їх схоронності для нинішнього і майбутніх поколінь, ефективного використання для наукового вивчення і пропаганди пам'яток в інтересах комуністичного виховання трудящих.

Стаття 3. Законодавство Союзу РСР і Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури

Законодавство Союзу РСР і Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури складається з Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" і видаваних відповідно до нього інших актів законодавства Союзу РСР, цього Закону та інших актів законодавства Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури.

Стаття 4. Власність на пам'ятки історії та культури

Пам'ятки історії та культури перебувають у власності держави, а також колгоспів, інших кооперативних організацій, їх об'єднань, інших громадських організацій і в особистій власності громадян.

{ Частина перша статті 4 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Всі виявлені на території Української РСР об'єкти, що становлять історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність і не мають власника або власник яких невідомий чи в силу закону втратив на них право, переходять у власність держави, якщо інше не передбачено законом.

Стаття 5. Порядок відчуження пам'яток історії та культури

Продаж, дарування або інше відчуження пам'яток історії та культури допускається з обов'язковим попереднім повідомленням державних органів охорони пам'яток. При продажу пам'яток держава має переважне право купівлі.

Стаття 6. Види пам'яток історії та культури

До пам'яток історії та культури відповідно до статті 1 цього Закону належать:

- пам'ятки історії - будинки, споруди, пам'ятні місця і предмети, зв'язані з найважливішими історичними подіями в житті народу, розвитком суспільства і держави, революційним рухом, з Великою Жовтневою соціалістичною революцією, громадянською і Великою Вітчизняною війнами, соціалістичним і комуністичним будівництвом, зміцненням міжнародної солідарності, а також з розвитком науки і техніки, культури і побуту народів, з життям видатних політичних, державних, військових діячів, народних героїв, діячів науки, літератури і мистецтва;

пам'ятки археології - городища, кургани, залишки стародавніх поселень, укріплень, виробництв, каналів, шляхів, стародавні місця поховань, кам'яні скульптури, наскельні зображення, старовинні предмети, ділянки історичного культурного шару стародавніх населених пунктів;

пам'ятки містобудування і архітектури - архітектурні ансамблі і комплекси, історичні центри, квартали, площі, вулиці, залишки стародавнього планування і забудови міст та інших населених пунктів; споруди цивільної, промислової, військової, культової архітектури, народного зодчества, а також зв'язані з ними твори монументального, образотворчого, декоративно-прикладного, садово-паркового мистецтва, природні ландшафти;

пам'ятки мистецтва - твори монументального, образотворчого, декоративно-прикладного та інших видів мистецтва;

документальні пам'ятки - акти органів державної влади і управління, інші письмові і графічні документи, кінофотодокументи і звукозаписи, а також стародавні та інші рукописи й архіви, записи фольклору і музики, рідкісні друківані видання.

До пам'яток історії та культури можуть бути віднесені й інші об'єкти, що становлять історичну, наукову, художню чи іншу

культурну цінність.

Стаття 7. Державне управління в галузі охорони і використання пам'яток історії та культури

Державне управління в галузі охорони і використання пам'яток історії та культури здійснюється Радою Міністрів СРСР, Радою Міністрів Української РСР, виконавчими комітетами обласних, районних, міських, районних у містах, селищних і сільських Рад народних депутатів, а також спеціально уповноваженими на те державними органами охорони пам'яток відповідно до законодавства Союзу РСР і Української РСР.

{ Частина перша статті 7 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Спеціально уповноваженими державними органами охорони пам'яток історії та культури в Українській РСР є Міністерство культури Української РСР, Державний комітет Ради Міністрів Української РСР у справах будівництва, Головне архівне управління при Раді Міністрів Української РСР та їх органи на місцях, а також інші державні органи, до компетенції яких законодавством Союзу РСР і Української РСР віднесено здійснення зазначених функцій.

Стаття 8. Компетенція виконавчих комітетів місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони і використання пам'яток історії та культури

Виконавчі комітети місцевих Рад народних депутатів у межах прав, наданих законом, забезпечують виявлення, облік, охорону і використання пам'яток історії та культури, що знаходяться на території Ради, залучають громадськість до проведення заходів по охороні, використанню і пропаганді цих пам'яток, організують шефство підприємств, установ, організацій над ними, забезпечують додержання законодавства про охорону і використання пам'яток історії та культури.

Виконавчі комітети обласних, міських (міст республіканського підпорядкування) Рад народних депутатів затверджують переліки пам'яток історії та культури місцевого значення (стаття 17), встановлюють зони їх охорони (стаття 29), а також вирішують інші питання в галузі охорони і використання пам'яток історії та культури, віднесені до їх відання законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 9. Компетенція спеціально уповноважених державних органів охорони пам'яток історії та культури

Компетенція спеціально уповноважених державних органів охорони пам'яток історії та культури (частина друга статті 7) визначається законодавством Союзу РСР і Української РСР, а також положеннями про ці органи, затверджуваними у встановленому порядку.

Вказівки спеціально уповноважених державних органів охорони пам'яток з питань, віднесених до їх компетенції, є обов'язковими

для всіх міністерств, державних комітетів, відомств, підприємств, організацій і установ, а також для громадян.

{ Частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Стаття 10. Державний контроль за охороною і використанням пам'яток історії та культури

Державний контроль за охороною і використанням пам'яток історії та культури має своїм завданням забезпечити виконання всіма міністерствами, державними комітетами і відомствами, державними, кооперативними, іншими громадськими підприємствами, організаціями, установами і громадянами обов'язків по додержанню встановленого порядку охорони, використання, обліку і реставрації пам'яток, а також інших правил, передбачених законодавством Союзу РСР і Української РСР.

{ Частина перша статті 10 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Державний контроль за охороною і використанням пам'яток історії та культури здійснюється Радами народних депутатів, їх виконавчими і розпорядчими органами та спеціально уповноваженими на те державними органами відповідно до законодавства Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 11. Охорона і використання об'єктів навколишнього природного середовища, зв'язаних з пам'ятками історії, археології, містобудування та архітектури

Охорона і використання пам'яток природи та інших об'єктів навколишнього природного середовища, зв'язаних з пам'ятками історії, археології, містобудування та архітектури, здійснюються державними органами охорони пам'яток за погодженням в необхідних випадках з іншими заінтересованими органами.

Стаття 12. Участь громадських організацій і громадян у здійсненні заходів по охороні і використанню пам'яток історії та культури

Професійні спілки, організації молоді, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, наукові товариства, творчі спілки й інші громадські організації, а також громадяни сприяють державним органам у здійсненні заходів по охороні, використанню, виявленню, обліку, реставрації пам'яток історії та культури і поширенню знань про них.

Громадські організації беруть участь у роботі, спрямованій на забезпечення схоронності пам'яток історії та культури, відповідно до статутів (положень) цих організацій і законодавства Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 13. Участь Українського товариства охорони пам'яток історії та культури у здійсненні заходів по охороні і використанню пам'яток історії та культури

Українське товариство охорони пам'яток історії та культури сприяє залученню широких верств населення до активної і безпосередньої участі в охороні пам'яток, здійснює пропаганду пам'яток і законодавства про їх охорону та використання, активно сприяє роботі державних органів охорони пам'яток, здійснює громадський контроль за їх схоронністю, використанням, ремонтом і реставрацією, а також проводить іншу роботу відповідно до Статуту товариства і законодавства Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 14. Участь органів і установ науки, народної освіти та культури у пропаганді й охороні пам'яток історії та культури

Органи і установи науки, народної освіти та культури беруть активну участь у пропаганді й популяризації пам'яток історії та культури серед населення, сприяють вивченню цих пам'яток дітьми та молоддю, залучають громадян до їх охорони.

Стаття 15. Участь державних і кооперативних підприємств, організацій і установ в охороні й використанні пам'яток історії та культури

Державні і кооперативні підприємства, організації й установи сприяють відповідним органам охорони пам'яток в роботі по охороні і використанню пам'яток історії та культури.

Підприємства, організації й установи можуть встановлювати шефство над пам'ятками історії та культури з метою забезпечення їх схоронності та благоустрою прилеглої до них території.

ІІ. ДЕРЖАВНИЙ ОБЛІК ПАМ'ЯТОК ІСТОРИЇ ТА КУЛЬТУРИ

Стаття 16. Організація державного обліку пам'яток історії та культури

Пам'ятки історії та культури, незалежно від того, в чий власності вони перебувають, підлягають державному обліку.

Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" державний облік пам'яток історії та культури здійснюється в порядку, який визначається Радою Міністрів СРСР.

Стаття 17. Віднесення пам'яток історії та культури до пам'яток загальносоюзного, республіканського і місцевого значення

З метою організації обліку і охорони пам'яток історії та культури нерухомі пам'ятки поділяються на пам'ятки загальносоюзного, республіканського і місцевого значення.

Віднесення пам'яток історії та культури до категорії пам'яток загальносоюзного, республіканського чи місцевого значення провадиться відповідно до законодавства Союзу РСР і Української

РСР.

Переліки пам'яток історії та культури республіканського значення затверджуються Радою Міністрів Української РСР. Переліки пам'яток місцевого значення затверджуються виконавчими комітетами обласних, міських (міст республіканського підпорядкування) Рад народних депутатів. Виключення об'єктів з переліків пам'яток республіканського і місцевого значення допускається лише з дозволу Ради Міністрів Української РСР.

Внесення об'єктів у переліки пам'яток історії та культури і виключення з них провадяться за поданням спеціально уповноважених державних органів охорони пам'яток історії та культури.

Стаття 18. Державний облік пам'яток історії та культури, що знаходяться в музеях, бібліотеках і архівах

Державний облік пам'яток історії та культури, що знаходяться в музеях, бібліотеках, архівах, в інших організаціях і установах, провадиться в порядку, який визначається законодавством Союзу РСР про музейний і архівний фонди СРСР.

Стаття 19. Державний облік пам'яток історії та культури, що перебувають в особистій власності громадян

Предмети старовини, твори образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, будівлі, рукописи, колекції, рідкісні друковані видання, інші предмети і документи, що перебувають в особистій власності громадян і становлять значну історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, визнаються пам'ятками історії та культури і підлягають державному обліку з метою найповнішого виявлення пам'яток і сприяння у забезпеченні їх схоронності.

Громадяни, в особистій власності яких перебувають пам'ятки історії та культури, зобов'язані додержувати правил охорони, використання, обліку і реставрації пам'яток.

**ІІІ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СХОРОННОСТІ ПАМ'ЯТОК
ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ.
ПОРЯДОК І УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ПАМ'ЯТОК**

Стаття 20. Використання пам'яток історії та культури

Пам'ятки історії та культури використовуються в цілях розвитку науки, народної освіти і культури, патріотичного, ідейно-морального, інтернаціонального та естетичного виховання.

Використання пам'яток історії та культури в господарських і інших цілях допускається, якщо це не завдає шкоди схоронності пам'яток і не порушує їх історико-художньої цінності.

Надання пам'яток історії та культури в користування державним, кооперативним, іншим громадським підприємствам, організаціям, установам, а також іншим організаціям і особам для

наукових, культурно-освітніх, туристських та інших цілей здійснюється в порядку і з дотриманням умов, які визначаються законодавством Союзу РСР і Української РСР.

{ Частина третя статті 20 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Користування пам'ятками історії та культури здійснюється на підставі відповідних охоронних зобов'язань.

Стаття 21. Порядок надання в користування будинків і споруд, віднесених до пам'яток історії та культури

Будинки і споруди, віднесені до пам'яток історії та культури, надаються в користування державним, кооперативним, іншим громадським підприємствам, організаціям, установам, а також іншим організаціям і особам виконавчими комітетами обласних, міських (міст республіканського підпорядкування) Рад народних депутатів за погодженням з спеціально уповноваженими державними органами охорони пам'яток.

{ Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Ставки орендної плати за користування зазначеними будинками і спорудами встановлюються Радою Міністрів Української РСР.

Стаття 22. Порядок витрачання коштів, що надходять від використання пам'яток історії та культури

Кошти, що надходять від використання пам'яток історії та культури, а також кошти, що надходять відповідно до статті 45 цього Закону, зараховуються у встановленому порядку на спеціальні рахунки державних органів охорони пам'яток, у віданні яких перебувають пам'ятки, і витрачаються ними тільки на заходи по охороні, реставрації, консервації, ремонту пам'яток.

Стаття 23. Обов'язки підприємств, організацій, установ, у власності або користуванні яких перебувають пам'ятки історії та культури

Підприємства, організації, установи, у власності або користуванні яких перебувають пам'ятки історії та культури, несуть відповідальність за їх схоронність і зобов'язані дотримувати правил охорони, використання, обліку і реставрації пам'яток.

Стаття 24. Порядок встановлення правил охорони, використання і реставрації пам'яток історії та культури

Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" правила охорони, використання і реставрації пам'яток історії та культури встановлюються в порядку, який визначається Радою Міністрів СРСР.

Стаття 25. Вилучення пам'яток історії та культури у підприємств, організацій, установ

Пам'ятки історії та культури, що використовуються не відповідно до їх характеру та призначення і зазнають загрози знищення або зіпсуття, можуть бути вилучені у підприємства, організації, установи в порядку, який визначається законодавством Союзу РСР.

Стаття 26. Вилучення пам'яток історії та культури, що належать громадянам

Якщо громадянин не забезпечує схоронності належної йому пам'ятки історії та культури, цю пам'ятку відповідно до статті 136 Цивільного кодексу Української РСР ([1540-06](#)) може бути вилучено в судовому порядку з відповідним відшкодуванням.

Якщо громадянин систематично використовує пам'ятку історії та культури для одержання нетрудових доходів, цю пам'ятку відповідно до статті 106 Цивільного кодексу Української РСР ([1540-06](#)) може бути безоплатно вилучено в судовому порядку.

Стаття 27. Забезпечення схоронності пам'яток історії та культури, які знаходяться на землях, наданих у користування

Підприємства, організації, установи і громадяни зобов'язані забезпечувати схоронність пам'яток історії та культури, які знаходяться на землях, наданих їм у користування. Зазначені підприємства, організації, установи і громадяни дають відповідні охоронні зобов'язання державним органам охорони пам'яток.

Стаття 28. Реставрація, консервація і ремонт пам'яток історії та культури

Реставрація, консервація і ремонт пам'яток історії та культури здійснюються тільки з відома державних органів охорони пам'яток і під їх контролем.

Проекти реставрації, консервації і ремонту пам'яток історії та культури підлягають погодженню з державними органами охорони пам'яток.

Реставрація, консервація і ремонт пам'яток здійснюються за рахунок коштів користувачів або власників пам'яток, а також за рахунок коштів державних органів охорони пам'яток.

Стаття 29. Зони охорони пам'яток історії та культури

З метою забезпечення охорони пам'яток історії, археології, містобудування і архітектури, монументального мистецтва встановлюються охоронні зони, зони регулювання забудови і зони охоронюваного природного ландшафту в порядку, який визначається законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Зони охорони пам'яток історії та культури встановлюються виконавчими комітетами обласних, міських (міст республіканського підпорядкування) Рад народних депутатів за поданням відповідних державних органів охорони пам'яток. Зони охорони пам'яток історії

та культури включаються в проекти планування, забудови і реконструкції відповідних міст та інших населених пунктів.

У межах зазначених зон забороняються провадження земляних, будівельних та інших робіт, а також господарська діяльність без дозволу відповідних органів охорони пам'яток Союзу РСР або Української РСР.

Якщо рух транспорту по шляхах, що пролягають через зони охорони пам'яток історії та культури, створює загрозу для існування пам'яток, такий рух за рішенням виконавчого комітету відповідної місцевої Ради народних депутатів може бути обмежено або заборонено.

Стаття 30. Охорона історико-культурних заповідників

Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" ансамблі і комплекси пам'яток історії та культури, які становлять особливу історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, можуть бути оголошені рішеннями Ради Міністрів СРСР або Ради Міністрів Української РСР історико-культурними заповідниками, охорона яких здійснюється на підставі окремого про кожний з них положення.

Положення про історико-культурні заповідники, оголошені рішеннями Ради Міністрів Української РСР, затверджуються в порядку, який визначається Радою Міністрів Української РСР.

Стаття 31. Охорона нововиявлених пам'яток історії та культури

Нововиявлені об'єкти, що становлять історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, до вирішення питання про взяття їх на державний облік як пам'яток історії та культури підлягають охороні відповідно до вимог Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" і цього Закону.

Тимчасовий охоронний режим об'єктів, зазначених у частині першій цієї статті, визначається державними органами охорони пам'яток.

Фінансові органи, наукові та інші установи, до яких надходять нововиявлені скарби та інші об'єкти, що становлять історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, зобов'язані повідомляти про це відповідні державні органи охорони пам'яток, які у встановленому порядку вирішують питання про взяття їх на державний облік як пам'яток історії та культури і наступне використання.

Особі, яка виявила і здала державі скарб, що складається з об'єктів, які становлять історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, видається винагорода відповідно до статті 140 Цивільного кодексу Української РСР ([1540-06](#)).

Стаття 32. Погодження з органами охорони пам'яток проектів планування, забудови і реконструкції міст та інших населених пунктів, які мають пам'ятки

історії та культури

Проекти планування, забудови і реконструкції міст та інших населених пунктів, які мають пам'ятки історії, археології, містобудування і архітектури, монументального мистецтва, підлягають погодженню з відповідними органами охорони пам'яток.

Стаття 33. Погодження з органами охорони пам'яток вимог органів протипожежної, санітарної охорони та інших заінтересованих органів

Вимоги органів протипожежної, санітарної охорони та інших заінтересованих органів щодо умов утримання пам'яток історії та культури підлягають погодженню з відповідними органами охорони пам'яток.

Стаття 34. Заборона знесення, переміщення, зміни пам'яток історії та культури

Знесення, переміщення, зміна нерухомих пам'яток історії та культури забороняються. Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" виняток з цього правила може допускатися лише з особливого в кожному окремому випадку дозволу Ради Міністрів СРСР - щодо пам'яток загальносоюзного значення, Ради Міністрів Української РСР - щодо пам'яток республіканського і місцевого значення.

Підприємство, організація, установа, які дістали такий дозвіл, при здійсненні знесення, переміщення або зміни пам'ятки зобов'язані забезпечити додержання умов, передбачених законодавством Союзу РСР і Української РСР, а відповідний державний орган охорони пам'яток зобов'язаний провести роботи по науковому вивченню і фіксації пам'ятки.

Витрати, зв'язані із здійсненням зазначених робіт, провадяться за рахунок підприємства, організації, установи, які дістали дозвіл на знесення, переміщення або зміну пам'ятки.

Стаття 35. Забезпечення схоронності пам'яток історії та культури при провадженні будівельних та інших робіт

Будівельні, меліоративні, шляхові та інші роботи, які можуть створювати загрозу для існування пам'яток історії та культури, провадяться тільки за погодженням з державними органами охорони пам'яток і після здійснення заходів, що забезпечують схоронність пам'яток.

Проекти будівельних, меліоративних, шляхових та інших робіт повинні передбачати заходи, що забезпечують схоронність пам'яток історії та культури, і бути погодженими з державними органами охорони пам'яток.

Фінансування зазначених заходів провадиться за рахунок організацій, які здійснюють будівельні, меліоративні, шляхові та

інші роботи.

Підприємства, організації, установи в разі виявлення в процесі ведення робіт археологічних та інших об'єктів, які мають історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, зобов'язані повідомити про це державний орган охорони пам'яток і зупинити даліше ведення робіт.

Стаття 36. Здійснення заходів по забезпеченню схоронності пам'яток історії та культури при провадженні будівельних та інших робіт

Заходи по забезпеченню схоронності пам'яток історії та культури при провадженні будівельних, меліоративних, шляхових та інших робіт організуються і координуються відповідними державними органами охорони пам'яток. Зазначені заходи включають виявлення пам'яток, їх дослідження і фіксацію, передачу речових знахідок в музеї або інші спеціальні сховища, а також інші необхідні роботи, які провадяться за вказівкою державних органів охорони пам'яток.

Стаття 37. Зупинення будівельних та інших робіт, які становлять небезпеку для пам'яток історії та культури

Державні органи охорони пам'яток мають право зупиняти будівельні, меліоративні, шляхові та інші роботи у разі виникнення в процесі проведення цих робіт небезпеки для пам'яток історії та культури або порушення правил їх охорони.

Відновлення робіт, зупинених у випадках, передбачених частиною першою цієї статті і частиною четвертою статті 35 цього Закону, допускається лише з дозволу органів, які прийняли рішення про їх зупинення.

Стаття 38. Ведення розкопок і розвідок пам'яток археології

Ведення розкопок і розвідок пам'яток археології допускається тільки при наявності дозволів (відкритих листів), що видаються і реєструються у встановленому порядку.

Організації і громадяни, які здійснюють археологічні роботи, зобов'язані забезпечити схоронність пам'яток.

Виконавчі комітети місцевих Рад народних депутатів сприяють організаціям і громадянам у проведенні археологічних робіт.

По закінченні строків дії дозволів (відкритих листів) організації і громадяни, які здійснюють археологічні роботи, зобов'язані у встановленому порядку повідомити Міністерство культури Української РСР або його органи на місцях про виявлені пам'ятки і проведені на них роботи; про передачу на зберігання в державні сховища всіх предметів, що становлять історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність; про вжиті заходи по забезпеченню дальшої схоронності археологічних пам'яток.

Стаття 39. Збирання пам'яток історії та культури

Збирання старовинних документальних пам'яток, творів стародавнього живопису і стародавнього декоративно-прикладного мистецтва організаціями або громадянами допускається при наявності спеціальних дозволів, які видаються і реєструються у встановленому порядку.

Стаття 40. Видача і реєстрація спеціальних дозволів на збирання пам'яток історії та культури

Спеціальні дозволи на збирання організаціями або громадянами старовинних документальних пам'яток в Українській РСР видаються Головним архівним управлінням при Раді Міністрів Української РСР і реєструються відповідними місцевими архівними органами.

Спеціальні дозволи на збирання організаціями або громадянами творів стародавнього живопису і стародавнього декоративно-прикладного мистецтва в Українській РСР видаються Міністерством культури Української РСР і реєструються відповідними місцевими органами культури.

Стаття 41. Заборона вивезення пам'яток історії та культури за межі СРСР

Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" вивезення пам'яток історії та культури за межі СРСР забороняється.

Виняток з цього правила допускається лише з особливого в кожному окремому випадку дозволу, який видається в порядку, що визначається законодавством Союзу РСР.

Стаття 42. Порядок тимчасового вивезення пам'яток історії та культури за межі СРСР

Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури" з метою розвитку міжнародного культурного обміну дозволяється тимчасове вивезення пам'яток історії та культури за межі СРСР з дотриманням правил і умов, які спеціально встановлюються для кожного випадку відповідним державним органом Союзу РСР.

Стаття 43. Охорона пам'яток історії та культури, які ввозяться в Українську РСР

Пам'ятки історії та культури, які є власністю іноземних держав, організацій та осіб і які тимчасово ввозяться в Українську РСР з метою культурного обміну на основі відповідних договорів, охороняються державою.

{ Стаття 43 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ І ВИКОРИСТАННЯ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

Стаття 44. Відповідальність за порушення законодавства про охорону і використання пам'яток історії та культури

Особи, винні у невиконанні правил охорони, використання, обліку і реставрації пам'яток історії та культури, порушенні режиму зон їх охорони, а також в інших порушеннях законодавства про охорону і використання пам'яток, несуть кримінальну, адміністративну або іншу відповідальність згідно з законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 45. Відновлення пам'ятки історії та культури і відшкодування збитків у разі заподіяння шкоди пам'ятці

Підприємства, організації, установи і громадяни, які завдали шкоди пам'ятці історії та культури або її охоронній зоні, зобов'язані відновити в попередньому стані пам'ятку або її охоронну зону, а при неможливості цього - відшкодувати заподіяні збитки відповідно до законодавства Союзу РСР і Української РСР. Відновлення пам'ятки або її охоронної зони здійснюється з додержанням встановленого порядку реставрації пам'яток історії та культури.

Службові особи та інші працівники, з вини яких підприємства, організації, установи мали витрати, зв'язані з відшкодуванням збитків, зазначених у частині першій цієї статті, несуть у встановленому порядку матеріальну відповідальність.

V. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

Стаття 46. Міжнародні договори

Відповідно до Закону СРСР "Про охорону і використання пам'яток історії та культури", якщо міжнародним договором СРСР встановлено інші правила, ніж ті, які містить радянське законодавство про охорону і використання пам'яток історії та культури, то застосовуються правила міжнародного договору.

Такий же порядок застосовується щодо законодавства Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури, якщо в міжнародному договорі Української РСР встановлено інші правила, ніж передбачені законодавством Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури.

{ Розділ V в редакції Указу ПВР УРСР N 6485-X ([6485-10](#)) від 30.01.84 }

Секретар Президії Верховної Ради
Української РСР

Я. КОЛОТУХА

м. Київ, 13 липня 1978 року
N 3600-IX